

DEFINICIÓ DELS MODELS DE CIUTAT I ÀREES DE RELLEVÀNCIA

Taller_2

Identificació dels models de ciutat i
àrees de rellevància del municipi

GENERALITAT
VALENCIANA

Conselleria d'Innovació,
Universitats, Ciència
i Societat Digital

TOTS
A UNA
VEU

AJUNTAMENT
DE VALÈNCIA

Missions
València 2030

LAS NAVES

Col·labora:

FVMP
Federació Valenciana
de Municipis i Províncies

SISTÈMIKA

evrese+
RESPONSABILIDAD SOCIAL
PARA PYMES

Adaptació de SISTÈMIKA basat i traduït de Visual Toolbox for System Innovation (Javier de Vicente, 2016) i Challenge-led system mapping (Cristian Matti et al., 2020)

EXERCICI 1

ESCENARIS

FUTURS: VISUAL
STORY

En què consisteix?

La història visual (Visual Story) és una eina visual que ajuda a imaginar i descriure el futur ideal que ocorreria a conseqüència de l'èxit del projecte. Aquesta eina es basa en el Cover Story desenvolupat per l'empresa de reunions visuals The Grove (Macanuco et al. 2010). L'objectiu de l'eina és suspendre tot prejudici i imaginar un estat futur tan estel·lar que faça que el projecte/repte del grup siga portada en els mitjans de comunicació. Per a això, aquesta activitat et repta a descriure, amb paraules i imatges, el resultat futur reeixit i el procés per a aconseguir-lo.

Per què és útil?

Les tècniques basades en la narració d'històries s'estan apoderant cada vegada més dels tallers de prospectiva a causa de la seua senzillesa i la seua capacitat per a introduir idees disruptives absolutament desconnectades del temps present. En aquest sentit, la tècnica visual segueix aquestes característiques, fent que el procés de pensament disruptiu siga més accessible i fàcil.

Atés que suspén totes les connexions amb el temps present, facilita el procés de pensament disruptiu que pot conduir a una innovació radical. La contraprestació d'aquesta creativitat és que ni la viabilitat ni la probabilitat s'inclouen com a criteris per a construir la visió. En conseqüència, abans de construir plans i projectes sobre la base del futur desitjat, cal dur a terme un procés de backcasting, que arrele aqueixa imatge futura al món real.

Quantes persones poden participar?

Grups d'1 a 6 persones.

Duració

60-90 minutos.

PASSOS A SEGUIR

- PAS 1. Definir el rol.

És necessari fer l'esforç mental de situar-se en el futur, s'ha d'apartar el repte i el problema concret i imaginar un escenari futur en el qual el problema no existeix i tot està resolt. Abans de començar a imaginar aqueix futur, s'ha de definir qui és qui i el paper que ha exercit durant el procés per a arribar al futur i el seu "nou/adaptat" paper en aquest nou futur. Cada actor ha d'adoptar els seus propis rols com a part interessada. Aquest joc previ enriqueix les perspectives a l'hora de preveure el futur. S'utilitza un post-it per a definir el rol en el futur.

- PAS 2. Imaginar el futur.

És l'hora d'imaginar el futur. Les persones participants imaginin que es troben dins de 20 anys (o en l'interval que es decidisca). Com és el seu futur sostenible? Depenent del repte: On viu la gent?, quin aspecte té? Com es mouen, com fan transaccions, com passen els seus dies, com és l'entorn? Quines opcions socials/tècniques existeixen? Quina tecnologia es necessita? Com afecta a la cultura i a l'estructura de la societat? Quines són les tendències i els esdeveniments importants? Es podria fer que la visió del futur fóra encara més sostenible? Això és tindre una visió. Es dedica uns minuts a imaginar individualment i després s'inicia una pluja d'idees.

En aquest pas, se suspén tot judici de valor i es deixa que les idees fluïsqüen lliurement. Es poden utilitzar post-it per a anotar totes les idees que apareguen, descrivint l'aspecte del futur. A mesura que es vagen exposant i debatent les idees, es col·loquen en una paret; s'agrupen i inclouen les noves idees que vagen sorgint al llarg del debat. Algunes idees estaran relacionades amb la tecnologia, unes altres amb la normativa, les noves formes de consum, les infraestructures, etc. Després de 30 o 40 minuts de debat, hauria de sorgir una visió més concreta del futur. És el moment de triar les idees més representatives del futur que s'ha construït col·lectivament.

- PAS 3. Emplenar el llenç.

Abans d'emplenar el llenç, cada participant ha de triar el "core" de la seua visió. Aquest core és la part més important i immutable del seu escenari futur, és la part de la visió que sense la seua presència, l'escenari manca de

sentit i perd gran valor. Es marca una X sobre el post-it que considere el seu core cada participant.

Una vegada es trien i s'exposen els cores, s'utilitza una fulla gran per a convertir les idees col·lectives sobre el futur en imatges, paraules i històries. Es representa en el llenç mitjançant dibuixos el core seleccionat i s'afeg un títol descriptiu a un costat del dibuix. En el cas que l'element necessite una descripció més àmplia, es pot afegir frases descriptives davall del títol. En aquest punt, serà necessari recordar que les il·lustracions poden ser metafòriques, és a dir, que no serà necessari dibuixar exactament el significat o entrar al detall. Els participants seran lliures de construir la metàfora que consideren oportuna per a expressar la seua visió.

A continuació, de manera col·lectiva, es realitza el mateix procediment per a les principals idees que hagen sorgit en la pluja d'idees del PAS 2. Es dibuixa i s'afeg un títol i una xicoteta descripció en el cas de ser necessari.

Cal recordar que la visió ha de ser creïble però també radical, fàcil de transmetre i inspiradora, difusa però prou específica com per a permetre una agenda. Finalment, ha de basar-se en la innovació radical en l'horitzó a mitjà i llarg termini, abastant des de la tecnologia o la digitalització fins a la societat i les persones.

Es pot completar la visió anotant qualsevol cita que algú puga dir en el futur sobre el projecte, les seues innovacions i el seu èxit. Les "cites" poden ser de qualsevol persona, sempre que estiguen relacionades amb la història. Les cites han de ser INSPIRADORES.

- PASO 4. Portada.

Quan la visió col·lectiva s'haja completat, s'ha d'idear una "portada" que conte la gran història del seu èxit i que reflectisca un discurs compartit. Ha de representar el que les portades dels principals periòdics diuen de la seua història. Com la descriuen, quins serien els titulars. Aquesta portada ha de contindre un missatge atractiu i fàcil de transmetre. Com per exemple: "Alboraia, capital mundial de la lluita per la preservació de l'horta".

- PASO 5. Reflexió.

Ara, amb el nou futur sobre la taula, és el moment de dedicar algun temps a reflexionar sobre el resultat i el procés. Va ser fàcil desprendre's de les tendències actuals i posar a funcionar el cervell en manera disruptiva? Va

ser prou específic? Serà factible? Es va inclinar el debat cap a algun enfocament o perspectiva dels interessats? S'han perdut algunes perspectives en el procés? S'ha detectat la "fallada" exacta del sistema que cal resoldre? S'han trobat moltes alternatives diferents per al futur en el qual es resol el problema? Mentre es treballava en la visió, va resultar més fàcil pensar en noves tecnologies o en qualsevol altra dimensió del sistema com a nous hàbits d'ús, noves infraestructures, noves formes o organitzacions socials, etc.? Per què va haver-hi aqueixa predisposició?

EXERCICI 2

**BACKCASTING:
FUTURE RADAR**

En què consisteix?

Els radars del futur són un mètode de backcasting que utilitza el viatge en el temps i una mica d'imaginació. Primer, es viatja en el temps fins a un futur ideal. Després, es mira cap endarrere en el camí cap a l'èxit. Com s'ha arribat fins aquí? A continuació, es torna al present. Aquesta eina utilitza la nova visió del futur per a planificar el camí cap a l'èxit. Aquestes diferents perspectives poden ajudar a avaluar la viabilitat del futur ideal i les accions necessàries per a arribar a ell.

Per què és útil?

Aplicant aquesta eina es poden planificar accions dotades d'una visió global de les fites a aconseguir, juntament amb la seua viabilitat i la influència que es pot exercir sobre ells perquè es produïsquen. Aquesta ruta de fites permet elaborar un pla més fiable que incloga alternatives en cas d'imprevistos.

Quantes persones poden participar?

Grups d'1 a 8 persones.

Duració

60-90 minutos.

PASSOS A SEGUIR

El radar futur observa el temps present des del futur ideal. El radar es representa amb un con l'extrem estret del qual està en el temps futur i des d'aqueix punt s'amplia a mesura que les persones participants es mouen cap al temps present. L'objectiu d'aquest con és que s'identifiquen els canvis o accions necessàries per a aconseguir el futur previst i se situen en el con. L'amplària del radar dóna compte del nombre potencial de canvis que poden conduir al sistema cap al futur desitjat. Com més lluny estiga aquest futur ideal del moment des del qual es mira, més àmplia serà la col·lecció d'innovacions i canvis potencials que poden conduir a la mateixa visió.

- PAS 1. Definir punts de partida

El primer pas abans de començar a emplenar el llenç és definir els punts de partida i d'arribada. El punt de partida serà la situació actual definida en el Taller 1 (Mapatge d'actors i iniciatives), i el punt d'arribada serà la visió del futur imaginat obtinguda en l'anterior exercici "Visual Story". Amb aqueixos punts de partida i d'arribada, s'ha de dibuixar una escala de temps utilitzant línies verticals que travessen els dos cons. Quant de temps pensem que es pot tardar a arribar a la visió? Quina meta ens posem? Quan volem arribar a la visió: en 2030, 2040, 2050? Després d'això, es tracen les línies verticals que representen un interval de temps que pot ser de 5, 10 anys o els que es consideren.

- PAS 2. Retrocedeix

És necessari col·locar-se en la visió i imaginar que el futur ideal ha succeït realment i que ara la visió es correspon amb el món real. Amb aqueixa imatge en la ment, es comença a retrocedir cap al present i s'identifiquen quins canvis o accions haurien d'haver ocorregut per a aconseguir aqueix futur desitjat. Es dediquen 10 minuts a pensar individualment en tots els canvis que es puguin imaginar. Podrien ser: nous coneixements, canvis financers, noves tecnologies, nous marcs polítics o econòmics, canvis significatius en la configuració dels actors, convencions culturals i formals, canvis en les rutines, regles, cultura, infraestructura, etc.

S'han d'anotar aqueixos canvis en diversos post-it (una idea per post-it) i després discutir col·lectivament la idoneïtat de cada idea, triant totes les que es vulga i col·locant-les al llarg de l'escala temporal. Aquest és un altre punt important: cal dedicar un temps a discutir la cronologia dels canvis. Aquesta cronologia, juntament amb la discussió sobre la idoneïtat de les idees, pot desencadenar la creativitat, donant lloc a noves idees i respostes sobre com els canvis poden originar-se.

- PAS 3. Avaluar els canvis

Després de la pluja d'idees i la recopilació de totes elles, és el moment de jutjar-les. S'avalua cada canvi segons la viabilitat i el control que es pugui tindre sobre el procés perquè es produïska aqueix canvi. El canvi sembla factible? (Atenció: no es parla de probabilitat sinó de viabilitat) Crec i sent que puc influir en el procés per a desencadenar aqueix canvi? Si el canvi és poc factible i està fora del seu control, es descarta el canvi i es passa al següent punt. No val la pena perdre un temps valuós discutint temes intractables o irresolubles. La situació ideal és quan el canvi és factible i es té algun tipus de control sobre el procés. Si aqueix és el cas, es posa un post-it en la part central del con (blavós en la imatge). Els canvis en aquesta part central del con seran els més importants per al pla d'acció.

A continuació, es col·loca el post-it en la part inferior del con per als canvis que són factibles però que no es poden controlar. Pot ser que interessin, però com estan fora de control, l'estratègia podria consistir únicament a supervisar aqueixos canvis. Per contra, es col·loca un post-it en la part superior del con si el canvi és poc factible però pot influir en el procés. És necessari pensar profundament en cada punt i dedicar-li temps, però només si s'identifiquen sinergies suficients per a la consecució dels principals interessos.

- PAS 4. Reflexionar sobre el tema

Després d'haver treballat en el radar, es reflexiona en grups sobre el procés i els futurs passos. Les següents preguntes poden enriquir el debat i la reflexió.

Com va ser el procés? Va ser contraproductiu començar a pensar des del futur cap al present? Va impedir ser més creatius o, per contra, va ajudar a despertar el pensament lateral per a ser més creatius? S'ha descobert una

cosa nova i inesperada en el camí dels canvis des del temps present al futur? L'exercici ha ajudat per a avaluar el nivell de preparació en la planificació? Es podrien haver utilitzat altres criteris per a avaluar els canvis i les accions? En cas afirmatiu, quins criteris?

Creus que es pot elaborar una estratègia d'actuació basada en el segon radar? La prioritització que s'ha fet és un bon punt de partida per a la planificació de l'acció? Per què? Si la resposta és afirmativa, es pot dedicar més temps a l'elaboració d'una versió preliminar d'aqueixa estratègia? Una vegada aconseguit aquest nou resultat, quin hauria de ser el següent pas? Hauria de repetir-se aquest procés de tant en tant al llarg del projecte?

- PAS 5. Nomenar els models de ciutat

En últim lloc, s'agrupen i es nomenen les senderes o àrees de rellevància on existeix una major factibilitat i control (en el centre del radar). D'aquest pas naixerà el nom del model de ciutat o municipi que es desitja. Per exemple: ciutat saludable, sostenible, compartida...

MUNICIPIS INNOVADORS

GENERALITAT
VALENCIANA

Conselleria d'Innovació,
Universitats, Ciència
i Societat Digital

TOTS
A UNA
VEU

AJUNTAMENT
DE VALÈNCIA

Missions
València 2030

LAS NAVES

Col·labora:

FVMP
Federació Valenciana
de Municipis i Províncies